

змогу обирати завдання відповідно до своїх уподобань (за змістом) і рівня домагань (за кількістю). Так, на рівні осмислення навчального матеріалу з метою систематизації та узагальнення отриманих знань студентам для самостійної роботи пропонується реферативне викладення матеріалу, створення структурно-логічної схеми викладеного, формулювання підсумків та висновків і т. ін. При роботі з економічними текстами пропонуються: поставити запитання до тексту, виділити ключові слова тексту, створити структурно-логічну схему тексту, намалювати асоціативний малюнок, пояснити ключові терміни даного тексту на мові людей інших професій. З метою розвитку критичного мислення студентам надаються творчі завдання спрямовані на вміння аналізувати, наприклад, «Аналіз існуючих концепцій економічної освіти», «Аналіз уроку» та ін.

Таким чином, кожний рівень засвоєння навчального матеріалу треба забезпечити різноманітними завданнями для самостійної роботи. Такий банк завдань надасть широкі можливості для вибору відповідно до індивідуально-психологічних особливостей студентів, їх мотивації та соціально психологічних властивостей студентських груп. Також це є кроком до вирішення проблеми перевантаження студентів великими обсягами самостійних робіт. Кількість завдань повинна бути обмеженою. Головне, що студенти мають право вибору на однакових рівнях складності і охоплюються всі рівні. Не менш важливою умовою є груповий аналіз результатів виконання індивідуальних завдань та виконання певної кількості завдань у малих групах, де відбувається взаємонавчання та взаємозбагачення досвіду.

І. С. Ярошенко, ст. викл. кафедри
цивільного та трудового права

ПРОБЛЕМНА ЛЕКЦІЯ ЯК СПОСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

Основний зміст Болонської декларації полягає у тому, що країни-учасниці цього процесу мають привести свої освітні системи у відповідність до єдиних загальноєвропейських вимог, однією з яких є відповідна якість освіти. Оцінка якості ґрунтується не на тривалості або змісті навчання, а на тих знаннях, уміннях та навичках, які набули випускники.

Отже, основним завданням викладача є підготовка студента до практичної діяльності. Для його реалізації слід використовувати активні методи навчання, які сприятимуть формуванню відповідних знань та навичок. Позитивний результат, на нашу думку, може бути досягнутий за умови об'єднання в єдине ціле та підкорення спільній меті лекційних та семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи студента.

Лекція є методологічною та організаційною основою для всіх видів навчальних занять і особливо для самостійної роботи. Методологічною — оскільки вона вводить студента в науку, в тему або в конкретну проблему, надає навчальній дисципліні концептуальність. Організаційною — оскільки вона забезпечує інші види занять, які найчастіше логічно йдуть за нею і опираються на її змістовність та концептуальність.

Лекції повинні давати основи наукових знань із дисципліни, що вивчається, розкривати в діалектичному взаємозв'язку найбільш складні питання, формувати світогляд студента.

Постійне зростання обсягу інформації, необхідної викладачу та студентам для вивчення різних дисциплін, вступило у протиріччя із обмеженими строками навчання у ВНЗі та можливостями людської пам'яті. Тому на лекції необхідно не тільки повідомляти суму знань, а й створювати творчу атмосферу, вимагаючи від студентів самостійності суджень, уміння грамотно аналізувати явища та процеси, що вивчаються. Завдання викладача — допомогти їм оволодіти методологією пізнання.

Лекції повинні мати, як правило, проблемний характер, відображати актуальні проблеми теорії та практики, сучасні досягнення науки та сприяти розвитку творчого мислення у студентів, бути безпосередньо пов'язаними з майбутньою професійною діяльністю студента, тобто бути лекціями контекстного типу, сприяти активізації пізнавальної діяльності студентів.

Проблемна лекція характеризується постановкою перед студентами проблемних ситуацій, в їх послідовності, які потім вирішуються у процесі сумісної діяльності викладача і студентів при максимальній самостійності останніх, але під направляючим керівництвом викладача.

Для створення лекції проблемного типу викладачу необхідно:

- вказати на наявні у матеріалі проблемні питання;
- створити умови, за яких студент може побачити, сформулювати й вирішити проблему;
- розробити дієві форми контролю за результатами самостійного вирішення проблеми.

Під час проблемного навчання викладач не дає знання у готовому вигляді, а ставить перед аудиторією завдання, зацікавлює її, спонукає шукати шляхи для вирішення цього завдання. У результаті пошуку студенти отримують нові знання.

В основі організації проблемного навчання знаходиться принцип пошукової навчально-дослідної діяльності студентів. Але не все навчання має бути проблемним. Проблемний шлях вимагає більших затрат часу, аніж повідомлення інформації. До того ж студент здатний мислити тільки тоді, коли має досвід та знання.